

JOŠKO KOVAČIĆ

Muzej hvarske baštine
21 450 Hvar

UDK: 930.271 (497.5 Hvar) "06"
904: 728.81 (497.5 Hvar) "06"

KASNOANTIČKI NATPIS S GALIČNIKA KOD JELSE

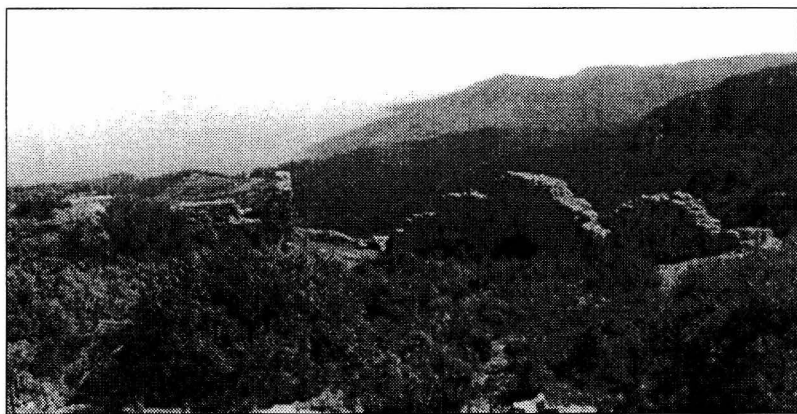
Objavljajući kratak natpis pronađen 2000. g. blizu ruševine utvrde Galičnik južno od Jelse na Hvaru, osnažuje se mišljenje da je ovaj "castrum", zajedno s Gradinom na ulazu u jelšansku luku, nastao u doba kasne antike, vjerojatno u doba Justinijanovog utvrđivanja jadranskih pomorskih putova u 6. st. - te se ujedno poziva na istraživanje ovog dobro očuvanog arheološkog lokaliteta.

Ruševine drevne utvrde Galičnik (u pučkom govoru: *Galešnik, Grod* (=Grad), navodno i: *Trim*) na gorskom bilu južno od varoši Jelse na otoku Hvaru spominje kao prvi od pisanih izvora hvarski općinski Statut, u svojoj najstarijoj sačuvanoj redakciji iz 1331. godine, nazivajući ga "*Castrum Vetus, quod vocatur Galicnich*". - Sljedeći koji ih spominje jest hvarski humanist, dominikanac Vicko Pribojević, koji u prvoj polovici 16. stoljeća ističe da je taj "*castrum*" bio u njegovo vrijeme još gotovo posve sačuvan u izvornom obliku ("*fere integrum*")². - God. 1723. opisuje ga u nesačuvanoj relaciji o otoku Hvaru mletački dužnosnik Giovanni Bragadin, navodeći da se zove "*Galicinich*". Opaža unutar njegovih zidova rupe za grede i pretpostavlja da potječu od drvenog obrambenog hodnika koji je išao uokolo utvrde. Navodi i "nesuvislu pučku priču" (*idiotismo*) o dvojici mjesnih velmoža od kojih da je jedan bio gospodar Galičnika, a drugi Gradine (o kojoj poslije), i koji da su bili u neprestanu ratu jedan s drugim. Na

kraju je zabilježka o onima koji su se, "lakovjerni koliko i pohlepni", uzalud ovdje trudili iskopati "skriveno blago"³.

U suvremenu znanstvenu literaturu ulazi Galičnik 1958. g. kao "gradina Galešnik". Opisujući ovaj spomenik, N. Duboković Nadalini pretpostavlja da se ovdje "na donji rimski sloj zida nadovezuje srednjovjekovni"; neodređeno ga povezuje s Galešom Slavogostićem koji da je "1310. godine podigao bunu proti Venecije i komune i konačno bio svladan". Duboković ističe izvidnički položaj ove gradine te serpentine koje vode do nje, "građene...masivnim ciklopskim kamenjem, a podsjećaju na rimski rad"⁴.

Prvi koji je ovo utvrđenje jasno datirao u kasnu antiku bio je N. Petrić, koji pretpostavlja da je ono branilo pristup s kopnene, istočne strane otoka. - Začudo samo godinu kasnije isti auktor (valjda pod utjecajem ranijeg mišljenja N. Dubokovića) smatrat će da je riječ o "utvrđenom ranosrednjovjekovnom naselju čiji slojevi idu još od antike"⁵.

Galičnik iznad Jelse (snimio: Remigio Gazzari 2000.)

Galičnik smatra kasnoantičkom utvrdom i V. Kovačić⁶, dok skupni rad iz novijeg vremena ponavlja neodređenu dataciju između kasne antike i srednjovjekovlja⁷.

Nakon ovoga pregleda dosadašnje literature, želimo iznijeti rezultate kratke reambulacije od 22. travnja 2000. g., koju je izvršio potpisani te ing. Remigio Gazzari, Hvaranin nastanjen u Beču, kojemu ovom prigodom želim zahvaliti na inicijativi te viševrstnoj pomoći: - "Conspectus generalis" zatečenoga stanja Galičnika ne ostavlja sumnje

u to da je u pitanju kasnoantički obrambeni objekt. Vidljivi, nadzemni dijelovi nemaju ni traga neke "višeslojnosti"; sačuvani su zidovi očito bili podignuti u isto vrijeme. Sazidani su od razmjerno tankih lomljenaca, vezanih obilnom žbukom uz primjesu smrvljene opeke ("opus signinum"); ovo je vodonepropusno vezivo - posve razumljivo - nadasve vidljivo unutar zidova pretpostavljene cisterne na istočnome kraju utvrde. Ističemo i priličan broj crepova - tegula na površini, načinjenih od svijetložute gline. Već spomenute rupe za grede - i unutar perimetralnih zidova i unutar prije spomenute cisterne - također ukazuju na kasnoantičku dataciju spomenika⁸.

Iako će tek temeljita arheološka istraživanja pouzdana ukloniti dvojbe o kojima govori naznačena literatura, mišljenja smo da je i samo korištenje utvrdom u ranijem (kao, uostalom, i u kasnijem) srednjem vijeku više nego dvojbeno. Ako je "Grad" i poslužio u obrani ilirskoromanskih starosjedilaca od prvih navala novopridošlih Slavena s kopna negdje od 7. do 9. stoljeća po Kr., već najkasnije u 10. stoljeću otok je Hvar bio potpuno integriran u kopnene "Sklavinije", pa je i ova utvrda uz druge slične jamačno barem tada izgubila svoj "ratio existendi".⁹ Njezinu funkcionalnost u 14. st., pa i dosta ranije, možemo pak potpuno isključiti. Epitet "vetus" koji joj pridaje Statut 1331. g. ne znači samo "star/drevan po postanku", nego i "raniji", "bivši", dakle izvan funkcije.¹⁰ Još je pouzdanije da utvrda nema veze s navodnim ustankom Galeše Slavogostića "protiv Mlečana"¹¹: od 14. do 19. naziva se "Galičnik", a ne "Galešnik"; potonji je oblik novija pučka iskrivljenica¹². Što je još važnije, u hvarskom je srednjem vijeku na otoku bila naseljena samo središnja ravnica (Starogradsko i Jelšansko polje), a Galičnik je na samom rubu toga areala, pred tada pustim Plamama, i čini se sigurnim da je bio izvan interesa i otočana i onih koji su otokom vladali, odnosno željeli zavladati¹³.

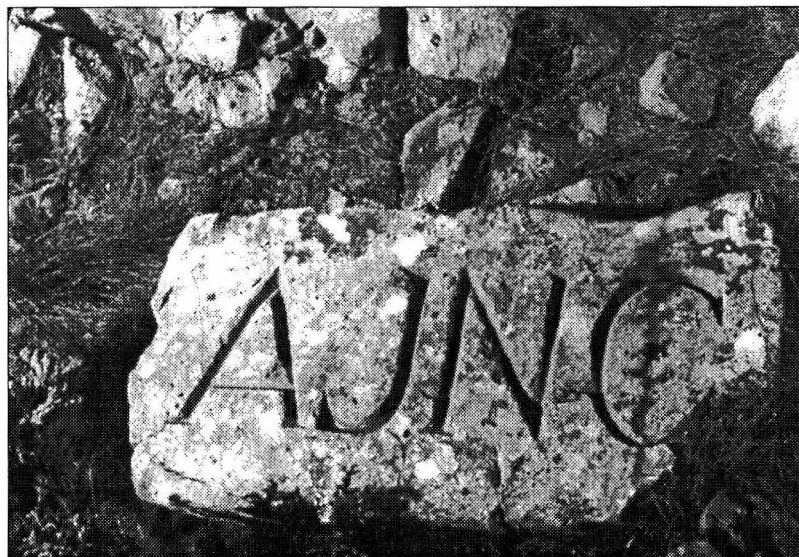
Serpentine (na jednom mjestu čak udvostručene), na koje ukazuje zaslužni N. Duboković, jedna su od najvažnijih sastavnica ovog arheološkog lokaliteta. To je veoma solidan rad s podzidom ("bankinom") od velikih prirodnih lomljenaca (nešto poput divovskih "basetina"), kojima izvor odnosno kamenolom naziremo u kosi jugozapadno od Galičnika (kao što je i obližnja antička utvrda Tor bila podignuta iz kamena iz neposredne blizine¹⁴). Ovaj razmjerno širok put koji vodi do Galičnika dijelom je pod kaldr-

mom ("inkunjan" po otočkom izričaju), a teško je zamisliti njegov nastanak u srednjem ili novom vijeku: u tom bi se slučaju nastavljao preko otočkog bila prema Plaži (južnoj obali), no nakon Galičnika slijede samo "kozje staze". Današnja jelšanska predaja hoće da je ovaj put povezivao Galičnik s Gradinom i obratno; trasa je razumljivo bila prekinuta nastankom naseobinskog aglomerata Jelse počevši od 15. stoljeća. To je veoma vjerojatno, no potvrdu valja čekati do ispitivanja zračnih snimaka i, nadasve, potpune arheološke obrade šireg lokaliteta. Već smo vidjeli da je veza Galičnik-Gradina/Gradina-Galičnik - barem na razini pučke predaje - bila zabilježena i početkom 18. stoljeća.

Upravo na opisanome putu bio je za spomenute reambulacije travnja 2000. g. pronađen natpis koji ovdje donosimo. Uklesan je na kamenom bloku veličine 114x56x45 cm, po svemu istovjetnom prethodno opisanim blokovima upotrijebljenim za gradnju podzida spomenutog puta. Dug je 91 cm, a slova su visoka 31,5 cm. Uklesana su četiri slova:

A J N C

što prema raspoloživoj literaturi¹⁵ razrješujemo: A (rea) IN C (ircuitu). - Iako je sumarno značenje ove latinske fraze jasno (naime, da "uokolno područje" - što je

Natpis pronađen na Galičniku (snimio: Remigio Gazzari 2000.)

doslovan prijevod tog izraza - pripada istome vlasniku ?), njezino uže značenje, pogotovu u dotičnom kontekstu, zasad ostaje nejasno¹⁶.

Natpis inače nije "in situ"; tkozna kada otkotrljao se s nekog višeg položaja i pri tome pretrpio oštećenja: odlomio mu se desni donji kraj te nastala vodoravna usjekotina spojena s lijevim nižim potezom četvrtoga slova, (C).¹⁷

Datacija ovdje objavljenog natpisa (vidi fotografiju) predstavlja posebno pitanje. U osnovi, pismo je klasična "capitalis quadrata" s nekim uočljivim rustičnim osobinama, primjerice: nisko položenoj poprečnoj hasti prvoga slova (A), naglašenim trokutastim završecima svih uklesanih pismena, i nadasve "i longa" drugoga slova u natpisu, uncijalnog oblika i posve istovjetna našem današnjem slovu "J", kako je i transkribirano. Ovo bi govorilo u prilog teze da je ovdje objavljeni natpis kasnoantički¹⁸, iako za konačnu dataciju valja pričekati stručnije vještvo. - Slova su inače duboko klesana, a ukles je trokutast u presjeku.

Ista pitanja koja se postavljaju uz Galičnik valja postaviti i za Gradinu, sada dobrim dijelom porušenu obzidu poluotoka koji sa sjeveroistoka zatvara današnju jelšansku luku, a odgovori su slični ili čak istovjetni kao i kod Galičnika. Tehnika je gradnje istovjetna - kasnoantička - tek s nešto više šljunka (očito iz obližnje uvale) u žbuci zidova. I ovaj spomenik prvi bilježi Statut 1407. g. kao "*civitas vetus in Ielsa*", odnosno 1425. g. kao "*civitas Ielsae*", što bi se moglo prevesti: "Gradina kod Jelse" - Jelsa je 1331. g., *nota bene*, samo naziv za maleni izvor žive vode ("*fons vocatus Jelsa*" - sada s imenom: Slatina) u današnjoj jelšanskoj uvali, koja se i 1407. g. navodi kao nenaseljena pitovska luka (*portus de Pitve*)¹⁹. - I ovaj lokalitet vjerojatno spominje dominikanac V. Pribojević u svom znamenitom govoru o Slavenima iz 1525. g., i to kao "grad na istočnoj strani" Starogradsko-jelšanskog polja (*alteram /sc. urbem/ ab oriente*)²⁰. - Ispravno ga locira J. Boglić²¹, a posebno uočava i opet N. Duboković, koji u više radova međutim smatra da su te zidine ranosrednjovjekovne²². - Ispravnije datiranje i ovdje, vjerujemo, donosi N. Petrić, ističući kasnoantički značaj Gradine i pretpostavljajući da je nastala u postjustinijanovsko doba, u drugoj polovici 6. ili početkom 7. stoljeća kršćanske ere, te da je branila pomorski pristup otoku s kopna.²³

Mišljenje da bi i Gradina - barem u dijelu, ili barem u (kasnijoj) funkciji mogla pripadati (i) srednjem vijeku, valja međutim otkloniti već iz povijesnih i topografskih razloga. Statut iz 1331. g. jasno ga naziva "Civitas Vetus", dakle bivšim, davnim i zacijelo porušenim "gradom" - "gradinom" (ruševnost je ovog objekta u 14. st. morala biti znatno manja nego li danas - v. dalje - no to je u ovom izlaganju nebitno). Uzevši u obzir statičnost ondašnjih vremena, Statut kompiliran od 1331. g. morao je odražavati znatno starije terensko stanje - a ipak ni početkom 14. st. nema na otoku Hvaru naselja uz more, osim današnjega Staroga Grada (koji, u neznanom opsegu i važnosti, naslijeđuje drevni civitet koji su imali grčki Pharos, odnosno rimska Pharia), naime staroga Hvara, te Novoga Grada (današnjega grada Hvara) koji tada tek nastaje kao mletačko vojno-pomorsko i trgovačko uporište²⁴. Gradina blizu Jelse (koja kao naselje nastaje istom u 15. st.) bila je u srednjem vijeku ne samo na rubu naseljenoga dijela otoka, već je morala biti i izvan interesnih silnica svih uključenih strana. Relativno velika površina koju je ova obzida nekoć obuhvaćala - od oko 6,5 hektara - ukazuje na to kako je morala biti riječ istodobno o pribežištu (*refugium*) za stanovnike otoka, te o mostobranu za njegove eventualne "spasitelje". Gradina još i više od Galičnika pretpostavlja snažno brodovlje koje kontrolira Jadran, te je poput Galičnika okrenuta prema kopnu - naime protiv "barbara" koji dolaze s te strane. A sve je to za srednji vijek na Hvaru neodrživo.

Napokon, u kojemu su povijesnom vremenu nastali Galičnik i Gradina? Očito je, naime, da pripadaju istom vremenskom obzorju, kao i to da su djelo jedinstvene, velike zamisli te moćne sile koja ju je ostvarila. Dok se ne obave kompetentna arheološka istraživanja - koja su dosad izostala - odgovor će uvijek lebdjeti u privlačnoj i opasnoj sferi nagađanja. Čini mi se ipak najvjerojatnijim njihov nastanak upravo u doba vladavine cara Justinijana (527.-565. g. poslije Krista), koji je pokušao i dobrim dijelom uspio obnoviti Rimsko carstvo, otimajući iz ruku barbara (na našem području Istočnih Gota) one njegove dijelove koje su prethodno bili osvojili. U svrhu obrane Carstva dao je sagraditi brojne utvrde, među kojima i one koje su branile plovidbeni put istočnom, od ranoga srednjeg vijeka do danas hrvatskom, obalom Jadrana.²⁵

Ovu bilješku objavljujem nadasve kao poticaj za arheološko istraživanje Galičnika. Dok je Gradina u prošlosti

bila dosta devastirana - gradnjom augustinskoga samostana i crkve oko 1600. g. te podizanjem mjesnoga groblja u 19. st (većinu je perimetralnih zidova, kako se čini, podrušilo more) - dotle je Galičnik bio izložen samo polaganom propadanju od atmosferilija i vegetacije, a zbog svoga je položaja izbjegao najkobnijeg razaratelja - čovjeka (ne računamo li Bragadinove "tragače za blagom" iz ranog Settecenta). Ovdje su slojevi gruhe (šuta) mjestimice visoki i do dva metra, pa bi budući istraživači morali iznaći odgovore na barem neke dosadašnje arheološke nedoumice. I smještaj ovoga spomenika na uzvisini s izvanrednim vidikom poziva na to da se istraži, konzervira i postane dostupan širem krugu posjetitelja. Mislim da je najveća opasnost za naše spomenike to, da ostanu isključivo "akademsko" pitanje - naime, potpuno isključeni iz stvarnosti koja ih okružuje.

I još nešto, posebno važno: možda bi buduća arheološka istraživanja ovog lokaliteta otkrila ponešto o slavenko-hrvatskoj doseobi, te o reakciji domicilnoga pučanstva na nju, a to je hvarska povijesna tema o kojoj najmanje znamo.

BILJEŠKE:

¹ Statuta 1882-3, 205.

² V. Pribojević 1991, 83 i 145.

³ G. Boglić 1873, 126-127 i 2. izd., 126 (usp. i mitem o "grčkom blagu" koji navodi i Z. Brusić 1989, 117). - Na žalost, spomenutog rukopisa više nema u arhivu don Jakova Boglića, koji su njegove baštinitice 1998. g. darovale Centru za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara.

⁴ N. Duboković Nadalini 1958, 80; idem 1972, 4 i arhitektonski snimak.

⁵ N. Petrić 1977, 228-229; idem 1978, 23.

⁶ V. Kovačić 1986-1987, 27.

⁷ V. Gaffney, B. Kirigin, M. Petrić, N. Vujnović i S. Čače 1997, 152.

⁸ A. Badurina 1982, 171-173; Z. Brusić 1989, 114-115.

⁹ N. Klaić 1975, 212-220.

¹⁰ Analogno Starome Gradu i Novome Gradu na Hvaru - J. Kovačić 1993, 208. - Usp. i dalje o Gradini.

¹¹ N. Klaić 1976, 88-89 smatra da je bila riječ o pokušaju nametanja vlasti jednoga vlasteoskog roda nad svima ostalima, a ne o borbi protiv mletačke vlasti kao takve.

¹² J. Boglić (1873, 126 te 2. izd., ibidem) utvrdu zove Galičnik. Galičnikom se izvorno zvao i otočić ispred luke grada Hvara, s austrijskom utvrdom iz oko 1831. g. Ime je i ovdje nastalo od "galic" - neka vrsta minerala, što je korijen većemu broju naših toponima (J. Kovačić 1987, 242-243). Stoga je, da se izbjegnju krivi etimologijski zaključci kakvih je već bilo, potrebno oba lokaliteta zvati njihovim izvornim oblikom: Galičnik, a ne Galešnik, kako glasi pučka iskrivljenica (nastala preko: Gališnik).

- ¹³ J. Kovačić 1993, 209.
- ¹⁴ M. Zaninović 1980, 34-35.
- ¹⁵ A. Cappelli 1899, 397; R. Cagnat 1964 (ljubeznošću prof. dr. M. Zaninovića), 410 (razrješenje kratice donosi uz upitnik).
- ¹⁶ Na prijedlog prof. dr. M. Zaninovića (usp. bilj. 15) uputio sam molbu za pojašnjenje ove kratice jednom od naših najuglednijih latinskih epigrafičara, no nisam dobio odgovora.
- ¹⁷ Natpis je pri nalaženju 2000. g. bio pronađen odmaknut od rubnjaka puta, gdje je tko zna koliko ležao licem prema zemlji. Da je to okretanje netko obavio samo koji dan ranije, vidjelo se po tome što je na starom ležištu zemlja bila još svježija. Vjerojatno je neka skupina lovaca primjetila rubove slova pa prevrнула kamen da vide što na njemu piše. - Natpis je inače, koliko znamo, još na mjestu nalaza, a bilo bi ga dobro smjestiti u lapidarij koji je u krugu jelsanske župne crkve-tvrđave već davno utemeljio dr. Niko Duboković.
- ¹⁸ V. Novak 1980, 109-111 i 113-118.
- ¹⁹ Statuta 1882-3, 210, 343 i 355.
- ²⁰ V. Pribojević 1991, 83 i 145.
- ²¹ G. Boglić 1873, 33 i 2. izd., 32.
- ²² N. Duboković Nadalini 1958, 80; idem u dva rada pretiskana 1970, 15-23; idem 1978, 44-46.
- ²³ N. Petrić 1977, 228; idem 1978. 24. - Gradinu smatra kasnoantičkom i skupni rad V. Gaffney-B. Kirigin-M. Petrić-N. Vujnović-S. Čače 1997, 142, a isto tako kasnoantičkom zajedno s Galičnikom i Z. Brusić 1989, 117.
- ²⁴ J. Kovačić 1993, 208-211.
- ²⁵ Procopius 1838, 285; Z. Brusić 1989, 114-116. - Vjerojatno je iz istog razdoblja bilo i utvrđeno naselje na mjestu današnjega grada Hvara, koje se 1278. g. navodi kao "civitas quae aliis temporibus fuit" (J. Kovačić 1999, 66-71).
- Ovdje bih želio upozoriti na ostatke utvrde koju ne nalazim spomenutu ili uočenu u meni dostupnoj znanstvenoj literaturi, a koja bi mogla pripadati kasnoj antici 6. stoljeća. Navodim po sjećanju: riječ je o ostacima obrambenih zidova, s ruševinom presvođene cisterne, na otočiću usred Jezera (Laga) na sjeverozapadnom kraju otoka Mljeta, uz benediktinski samostan s crkvom iz 12. stoljeća.

LITERATURA :

- Andelko BADURINA: Bizantska utvrda na otočiću Palacol, Arheološka istraživanja na otocima Cresu i Lošinj (Izdanja Hrvatskog arheološkog društva svez. 7), Zagreb 1982.
- Giacomo BOGLIĆ: Studi storici sull' isola di Lesina, Zara 1873; 2. izd. Spalato s. a. /1910. ?/
- Zdenko BRUSIĆ: Kasnoantička utvrđenja na otocima Rabu i Krku, Arheološka istraživanja na otocima Krku, Rabu i Pagu i u Hrvatskom primorju (Izdanja Hrvatskog arheološkog društva svez. 13), Zagreb 1989.
- R. CAGNAT: Cours d' epigraphie latine (4. anastatsko izdanje), Roma 1964.

- Adriano CAPPELLI: Dizionario di abbreviature latine ed italiane, Ulrico Hoepli, Milano 1899.
- Niko DUBOKOVIĆ NADALINI: Srednjovjekovni i noviji spomenici otoka Hvara, Popis spomenika otoka Hvara (Publikacija Historijskog arhiva - Hvar br. 7), Split 1958.
- Niko DUBOKOVIĆ NADALINI: Gdje je bila Civitas Vetus Ielsae, Zapisi o zavičaju II., Jelsa 1970.
- Niko DUBOKOVIĆ NADALINI: Još nešto o zidinama na Gradini u Jelsi, Zapisi o zavičaju II., Jelsa 1970.
- Niko DUBOKOVIĆ NADALINI: Humac - Grabčeva špilja, vodič, Jelsa 1972.
- Niko DUBOKOVIĆ NADALINI: Gradina u Jelsi, Zapisi o zavičaju V., Jelsa 1978.
- Vincent GAFFNEY, Branko KIRIGIN, Marinko PETRIĆ, Nikša VUJNOVIĆ i Slobodan ČAČE: Arheološka baština otoka Hvara, Hrvatska (Projekt Jadranski otoci svez. 1), BAR International Series 660, 1997.
- Nada KLAIĆ: Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku, Školska knjiga - Zagreb 1975.
- Nada KLAIĆ: Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku, Školska knjiga - Zagreb 1976.
- Joško KOVAČIĆ: Iz hvarske kulturne baštine, Hvar 1987 (šapirografirano).
- Joško KOVAČIĆ: Hvarski ager u srednjem i novom vijeku, Mogućnosti 1-2/XL., Split 1993.
- Joško KOVAČIĆ: Kasnoantički grad Hvar u starim zapisima, Periodični izvještaj Centra za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara br. 163, Hvar 1999.
- Vanja KOVAČIĆ: Kasnoantička cisterna u Bolu na Braču, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 26, Split 1986-1987.
- Viktor NOVAK: Latinska paleografija (2. izd.), Naučna knjiga, Beograd 1980.
- Nikša PETRIĆ: Kasnoantički spomenici otoka Hvara, Hvarski zbornik 5/1977.
- Nikša PETRIĆ: K pitanju grčkih nalaza u Jelsi, Zapisi o zavičaju V., Jelsa 1978.
- Vinko PRIBOJEVIĆ: O podrijetlu i zgodama Slavena (2. izd.), Književni krug Split 1991.
- PROCOPIUS: De aedificiis D. N. Justiniani, Corpus scriptorum historiae Byzantinae... B. G. Niebuhrii... II., III., Bonnae... MDCCCXXXVIII.

STATUTA et leges...civitatis et insulae Lesinae, Monumenta historico-juridica Slavorum Meridionalium, I., III., Zagrabiae 1882-3 (ed. S. Ljubić).

Marin ZANINOVIĆ: Starije građevinske tehnike na Hvaru, Materijali, tehnike i strukture predantičkog i antičkog graditeljstva na istočnom jadranskom prostoru, Zagreb 1980.

Joško Kovačić

THE LATE ANTIQUITY INSCRIPTION FROM GALIČNIK NEAR JELSA

Summary

The paper tries to sum up the hitherto published opinions on the fort of Galičnik (or: Grad) near present-day town of Jelsa on the island of Hvar, Croatia, as well as of that of Gradina near the same town. It excludes the possibility suggested by some earlier authors that both fortifications have originated or been used in the Middle Ages, and supposes that they were erected in the mid 6th c. A. D., during the Roman emperor Justinian's endeavors to stop the barbarians from the mainland and to make safe the military and trade routes along the Eastern coast of the Adriatic sea.

It also publishes an inscription, seemingly from the above mentioned period, found on the premises of Galičnik in April 2000, and urges for archaeological research of this evidently well preserved site.